

Advies over de bestrijding van houtduiven via jacht

Adviesnummer:	<u>INBO.A.3329</u>
Datum advisering:	24 juli 2015
Auteur(s):	Frank Huysentruyt en Jim Casaer
Contact:	Lieve Vriens (lieve.vriens@inbo.be)
Kenmerk aanvraag:	e-mail op datum van 8 juli 2015
Geadresseerden:	Gemeente Staden T.a.v. Tine Dochy Marktplaats 2 8840 Staden tine.dochy@staden.be

Aanleiding

Sinds jaren signaleert de landbouwsector aanzienlijke schade door houtduiven, voornamelijk aan graan- en koolgewassen. De vraag naar een gericht beheer van de populatie houtduiven neemt hierbij toe. Hoewel de houtduif in Vlaanderen een bejaagbare soort is, waarop buiten het jachtseizoen¹ ook bijzondere bejaging mogelijk is, lijkt het huidige beheer vooralsnog niet in een daling van de populatie of van de schademeldingen te resulteren.

Op de gemeenteraad van Staden kwam het voorstel om hagelpatronen te subsidiëren om zo de jagers te stimuleren vaker houtduif te gaan bejagen/bestrijden.

Vraag

1. Vormt de kostprijs van de hagelpatronen voor de jachtsector een rem op het afschot van houtduif bij schade of jacht?
2. Zijn er eventueel andere factoren die belangrijker kunnen zijn om de efficiëntie/het succes van de bestrijding te verhogen?

Toelichting

Inleiding

Uit een onderzoek van het INBO in 2008 en 2009 kwamen een aantal knelpunten naar voren die mogelijk aan de basis liggen van het feit dat de huidige bejaging niet tot populatiedalingen of schadevermindering leidt (voor alle verwijzingen naar deze studie(s), zie Huysentruyt *et al.* 2008, Huysentruyt & Casaer 2009). Eén daarvan is dat het afschot van houtduiven in Vlaanderen zich momenteel grotendeels op de winterpopulatie lijkt te concentreren.

Daarnaast blijkt, zowel bij jagers als landbouwers, een hoge mate van onvrede te bestaan over de huidige regeling en aanpak van het zomerafschot. Volgens de betrokken doelgroepen situeert een deel van de problemen zich mogelijk bij de communicatie tussen landbouwer en jager/wildbeheereenheid (WBE). Ook de wettelijke voorwaarden voor het uitvoeren van zomerafschot worden door de doelgroepen naar voor geschoven als redenen van ontevredenheid.

Deze resultaten dienden als vertrekpunt voor een studie door INBO in 2011-2015 in opdracht van de provincie West-Vlaanderen en in samenwerking met een aantal West-Vlaamse WBE's, de Boerenbond en de Hubertus Vereniging Vlaanderen. In deze studie werd nagegaan of bepaalde maatregelen rond het wegwerken van deze knelpunten effect hadden. Daaruit bleek alvast dat het geteste maatregelenpakket tot een hoger zomerafschot leidde en dat de tevredenheid bij de jagers sterk was toegenomen. Enkel bij de landbouwers bleef de tevredenheid nog wat achterwege. Dit toont aan dat een pure verhoging van het zomerafschot, alhoewel dit mogelijk de populatie op lange termijn kan doen dalen, niet resulteert in een onmiddellijk stijging van de tevredenheid bij de landbouw. Voor een onmiddellijke impact op de schade (en op de tevredenheid van de landbouwers) is een snelle en gerichte reactie veruit het belangrijkste.

¹ De jacht op houtduif is geopend van 15 september tot en met 28 of 29 februari. De periode waarin bijzondere bejaging mogelijk is, loopt van 1 maart tot en met 14 september. Door een recent arrest van de Raad Van State is de bijzondere bejaging voorlopig opgeschort en kan afschot in deze periode enkel in het kader van bestrijding gebeuren. Om onduidelijkheid te vermijden wordt vanaf enkel de term 'zomerafschot' gebruikt voor elke vorm van afschot in de periode 1 maart tot 14 september.

Bij het beantwoorden van bovenstaande vragen zal de efficiëntie of het succes dus worden geëvalueerd in functie van het verhogen van het zomerafschot en van de mogelijkheid om sneller en meer gericht op te treden op schadegevoelige percelen of op percelen met schade.

Daarnaast is het ook belangrijk een idee te krijgen van de grootteorde van de voorgestelde subsidie om zo de kostprijs mee in de vergelijking met andere beheeropties als argument te kunnen evalueren.

Kostprijs van het schieten van houtduiven

De berekening van de jaarlijkse kostprijs van een dergelijke subsidie is gebaseerd op drie verschillende elementen:

$$\text{Totale kost} = \text{aantal duiven} \times \text{prijs per duif}$$

Waarin:

$$\text{Prijs per duif} = \text{prijs per patroon} \times \text{aantal patronen nodig per duif}$$

De prijs per patroon is hierin het makkelijkst te bepalen. Er is wel een hoge variabiliteit van hagelpatronen op de markt die geschikt zijn voor de jacht op houtduif, maar de basisprijs (voor staalhagelpatronen van kaliber 12) ligt evenwel steeds tussen €0,40 en €0,80 per staalhagelpatroon. We gaan er in de hieronder volgende berekeningen vanuit dat de gemeente ervoor kiest de goedkoopste hagelpatronen te vergoeden en houden dus €0,40 per patroon aan.

Het aantal patronen dat per duif nodig is, is sterk afhankelijk van de kunde van de jager en de omstandigheden waarin gejaagd wordt. Een studie uit Engeland uit 1974 kwam uit op een gemiddelde van 1,7 patronen per houtduif (Murton *et al.* 1974), maar uit gesprekken met jagers blijkt dit in Vlaanderen in de praktijk hoger te liggen en moet dit cijfer op 2 of zelfs 2,5 worden geschat.

Deze cijfers zorgen ervoor dat de prijs per duif gemiddeld tussen de €0,7 en €1 moet worden geschat.

Het aantal houtduiven dat zal worden vergoed is het moeilijkst te voorspellen. In het proefproject van het INBO was de gemeente Staden niet opgenomen dus exacte cijfers over het afschot van duiven zijn er niet beschikbaar. Wel werd er binnen dit project informatie uit gemeenten in de omgeving verzameld. Om het maximaal te subsidiëren bedrag te simuleren werden de cijfers van de gemeenten Ardoonie, Tielt en Meulebeke voor de jaren 2012, 2013 en 2014 als maatstaf genomen. Voor Ardoonie en Tielt hebben de cijfers enkel betrekken op de deelgemeenten Ardoonie en Tielt zelf. Deze gemeenten lagen alle drie binnen de projectzone waar dankzij een aantal maatregelen het afschot sterk werd aangemoedigd en deze drie gemeenten lieten ook het hoogste afschot optekenen.

In tabel 1 zijn de cijfers per jaar weergegeven, samen met het gemiddelde voor de 3 jaren. Omdat binnen het oogpunt van schadebeheersing het vooral de zomerjacht (maart t.e.m. september) op houtduif is die gestimuleerd moet worden, werden de cijfers in de tabel verder opgedeeld per seizoen.

Tabel 1: Houtduivenafschot gerealiseerd per km² in nabijgelegen West-Vlaamse gemeenten.

Gemeente	Opp. (km ²)	Seizoen	2012	2013	2014	Gemiddelde (/km ²)
Ardoonie	24,14	Jaar	1265	2066	614	54,47
		Zomer	1142	1472	241	39,42
		Winter	123	594	373	15,05
Meulebeke	29,35	Jaar	1741	1078	1653	50,79
		Zomer	1548	561	1009	35,41

		Winter	193	517	644	15,38
Tielt	34,64	Jaar	1871	1789	2526	59,53
		Zomer	1495	1354	1775	44,50
		Winter	376	435	751	15,03
TOTAAL	88,13	Jaar	4877	4933	4793	55,23
		Zomer	4185	3387	3025	40,08
		Winter	692	1546	1768	15,15

Dit komt in de omrekening voor de gemeente Staden, met een oppervlakte van 25,43 km² op een totaal van gemiddeld 1405 duiven/jaar, verdeeld over 1019 in de zomer en 385 in de winter. Dit komt, indien bovenstaande prijs per duif wordt gehanteerd, op een totaal budget van ca. €1000-1500/jaar, verdeeld over €700-1000 in de zomer en €300-400 in de winter.

1 Vormt de kostprijs van de hagelpatronen een rem op het afschot?

In het kader van het INBO-project voerde INBO een aantal diepte-interviews rond dit thema uit bij zowel landbouwers als jagers. Ook de moeilijkheden die jagers en landbouwers ondervinden met zomerafschot kwamen hierbij aan bod.

Zo begrepen acht van de 16 ondervraagde landbouwers dat zomerafschot voor de jager een tijdsintensieve bezigheid is en dat niet alle jagers hiervoor de tijd kunnen vrijmaken. Ze zien het schieten op duiven ook als een werk waar de jager weinig voor terugkrijgt en geven hierbij de hoge aantallen patronen die hiervoor nodig zijn en de kostprijs ervan aan als mogelijke rem.

Ook jagers duiden in de interviews bij het begin van het project de kostprijs van de patronen aan als mogelijke rem. Zomerafschot is volgens hen immers een dure aangelegenheid aangezien men de duiven in de zomer niet kan verkopen en de jager wel veel patronen verbruikt. Negen van de 17 bevraagde jagers vinden deze kosten echter geen probleem omdat de jacht zelf voldoening geeft en omdat ze het als een investering in de relatie met de landbouwer zien. Andere jagers zien dit anders. Ze beschouwen het jagen in de zomer als een taak die hun wordt opgelegd en waar ze weinig voldoening van ondervinden. Zij zien de kosten als een probleem en zouden het wel goed vinden als de patronen vergoed zouden worden of als er een financiële tegemoetkoming zou zijn. Ook op het eind van het project gaven verschillende jagers aan dat ze meer zouden schieten indien er een financiële tegemoetkoming zou bestaan.

Binnen het proefproject werd specifiek nagegaan of het versoepelen van de wettelijke voorwaarden tot een verhoogd zomerafschot, een snellere interventie bij schade en een hogere tevredenheid bij zowel landbouwer als jager kon leiden. Dit bleek zeker het geval. Alhoewel de financiële gevolgen mee werden bevraagd binnen de diepte-interviews werd echter binnen het project geen financiële tegemoetkoming voorzien en werd dit dus niet expliciet als mogelijke maatregel uitgetest. Het is dus, op basis van de INBO-studie, niet uit te maken of het vergoeden van patronen tot een nog hoger zomerafschot zou leiden.

Algemeen kan worden gesteld dat een aantal jagers dus inderdaad aangeeft dat de kostprijs een rem vormt op het zomerafschot. Of dit ook effectief tot een hoger afschot leidt werd nog niet getest, maar zal vermoedelijk wel bijdragen aan de motivatie van de jager en dus kan een positieve impact op het afschot zeker worden verwacht.

2 Zijn er andere factoren die belangrijker kunnen zijn om de efficiëntie/het succes van de bestrijding te verhogen?

Uit het onderzoek dat door INBO werd gevoerd, bleken een aantal maatregelen tot een verhoogd afschot en een verschuiving in de verhouding tussen zomer- en winterafschot te leiden. De meeste van deze maatregelen behoren echter tot het bevoegdheidsniveau van de Vlaamse overheid (zoals jachtdecreet en soortenbesluit) en vallen dus buiten de bevoegdheden van de gemeente.

Een bijkomend knelpunt bij het zomerafschot dat in de studie aan bod kwam, is de beschikbaarheid van een jager om bij schade afschot uit te voeren op bepaalde percelen. Sommige jagers jagen niet graag op houtduiven zodat op de percelen waarop zij het jachtrecht hebben dit afschot veel minder of zelfs niet gebeurt. Om dit op te vangen werd binnen het project aan de WBE's de verantwoordelijkheid gegeven zich zo te organiseren dat andere jagers kunnen worden ingezet op deze percelen. Het ondersteunen van de WBE (*in casu* WBE Baekeland) om dit zelf te organiseren kan een mogelijk alternatief zijn voor het vergoeden van de patronen. De maatregel werd in het project niet in detail geanalyseerd maar reacties geven aan dat, mits een goede organisatie en samenwerking binnen de WBE, dit systeem zeker zijn vruchten kan afwerpen (WBE Mandelvallei *pers. comm.*).

3 Algemene bedenkingen

- Tenzij er met een forfaitaire bijdrage wordt gewerkt, vergt een systeem van subsidiëring van patronen een bepaalde vorm van controle. Een systeem met controle verhoogt echter aanzienlijk de subsidiekost en is moeilijk waterdicht te organiseren. Anderzijds heeft een systeem zonder controle wel het voordeel van een lagere kostprijs maar er bestaat het risico dat de subsidie niet in het beoogde effect resulteert. Een tussenliggende optie is om de patronen door de gemeente aan te kopen en ter beschikking te stellen van de WBE. Op die manier is controle minder nodig, en kan het uitdelen bij het begin van de zomer en eventueel het inzamelen van de lege en ongebruikte patronen op het eind gebeuren zodat de patronen gedurende het meest efficiënte seizoen worden ingezet.
- Zoals aangehaald is niet het absoluut aantal houtduiven de doorslaggevende factor in een goede bestrijding maar zijn het vooral het tijdstip, de snelheid en de plaats waar het afschot gebeurt die de impact ervan op de eigenlijke schade zullen bepalen. Afschot in de wintermaanden draagt weinig bij aan schadebeheersing en ook afschot dat in de zomer niet in de onmiddellijke omgeving van schade(gevoelige) percelen gebeurt heeft minder impact. De voorwaarden gekoppeld aan de bijzondere bejaging en bestrijding garanderen een gerichte aanpak in de zomer waarbij een subsidie dus in deze periode als een hulpmiddel of vorm van appreciatie naar de jachtsector zou ingezet kunnen worden. Een subsidie van duivenafschot in de wintermaanden (tijdens de reguliere jacht) zal eerder resulteren in een zeer beperkte impact op de schade.

Conclusie

Als conclusie kan worden gesteld dat ongeveer de helft van de jagers de kostprijs van de patronen als een rem op het realiseren van zomerafschot ervaart. Bij berekening blijkt deze kostprijs op WBE-niveau beperkt te blijven tot tussen €700 en €1000. In welke mate dit bedrag voor de gemeente als vorm van incentive voor de jachtsector kan uitgetrokken worden, kan niet beoordeeld worden door het INBO.

Daarnaast dient gesteld te worden dat ook andere factoren zoals tijdsinvestering, administratie en strenge reglementering van bijzondere jacht en bestrijding een grote rem vormen op het zomerafschot. Het wegwerken van deze obstakels bleek in een studie door INBO dan ook in een sterk verhoogd afschot te resulteren. Er kan op basis van de bestaande kennis niet bepaald worden in welke mate een bijkomende subsidie effectief in een bijkomend effect zal resulteren.

Het organiseren van een subsidie per patroon dat effectief gebruikt wordt vergt het op poten zetten van een systeem van controle, wat de kostprijs en administratieve last aanzienlijk verhoogt. Een alternatief is om de patronen zelf, in plaats van het budget ervoor, ter beschikking te stellen voor het afschot gedurende de zomermaanden en dit in overleg met de betrokken WBE voor wat betreft de praktische aspecten en organisatie. Het lijkt daarom, indien de gemeente het geschatte budget inderdaad wenst in te zetten om de efficiëntie/het succes van de bestrijding te verhogen, aangewezen een regeling op WBE-niveau te voorzien.

Referenties

Huysentruyt F., Dochy O. & Casaer J. (2009). Duiven in een West-Vlaamse context. Deel 1: literatuuronderzoek en hypothesen. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2009 (INBO.R.2008.43). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Huysentruyt F. & Casaer J. (2009). Duiven in een West-Vlaamse context. Deel 2: veldonderzoek. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2009 (INBO.R.2009.13). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.

Huysentruyt F., Simoens I., Verschelde P., Van Herzele A., Turkelboom F., Casaer J. 2015. Proefproject rond bejaging en bestrijding van houtduiven in West-Vlaanderen. Rapport van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, 2015. 76 pp.

Murton R.K., Westwood N.J., Isaacson A.J. 1974. A Study of Wood-Pigeon Shooting: The Exploitation of a Natural Animal Population. *The Journal of Applied Ecology*, 11:61-81.